

УДК 354:328.185

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-10\(24\)-302-311](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-10(24)-302-311)

Оніщик Юрій Віталійович доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри приватного та публічного права, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Мала Шияновська (Немировича-Данченка), 2, м. Київ, 01011, тел.: (044) 256-29-98, <https://orcid.org/0000-0003-3355-3392>

Коваль Ольга Миколаївна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри приватного та публічного права, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Мала Шияновська (Немировича-Данченка), 2, м. Київ, 01011, тел.: (044) 256-29-98, <https://orcid.org/0000-0003-1509-7258>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. У даній статті приділено увагу деяким проблемам корупції в Європейському Союзі. Зауважено, що корупція існує в різних формах і це можуть бути як відносно невеликі та одноразові акції (лобіювання окремого питання), так і великі та складні схеми й маніпуляції на вищих рівнях влади, які включають зловживання владними повноваженнями чи неправомірні платежі.

Хоча ЄС відомий за високі стандарти в законодавчій сфері, високий рівень життя і побуту, за повагу до справедливості та порядку - корупція залишається проблемою, з якою доводиться зустрічатися багатьом країнами-членами. Попри значні зусилля, витрачені на боротьбу з цим згубним явищем на різних ланках влади, корупція феномен перманентний, що заважає ефективному управлінню державою, уповільнює економічний розвиток і знижує довіру громадян до державних установ. У Європейському Союзі правове регулювання боротьби з корупцією включають різні аспекти та інструменти. Саме тому, вивчення корупції та шляхів її зменшення є неймовірно інтригуючим через призму об'єднання країн із різними історичними, культурними та політичними умовами. Європейський Союз, як таке складне формування є унікальним середовищем для вивчення механізмів подолання корупції. Завдяки аналізу стратегій Румунії, Італії, Швеції, Данії, Польщі та Фінляндії, цілком можливо виокремити ключові фактори, що впливають на зростання чи зниження рівня корупції.

ЄС поступово стає світовим лідером у формуванні стандартів та нормативів у різних сферах, включаючи антикорупційні заходи. Саме тому особлива актуальність теми корупції полягає у встановленні стратегії та

практичних заходів ЄС, що часто формують напрямки антикорупційної боротьби в інших регіонах світу. Ми бачимо зростання міжнародної уваги до проблеми корупції, яка відображається у змінах політики великих державних утворень та організацій.

Метою цієї статті є аналіз правового регулювання антикорупційної діяльності в країнах ЄС. Для цього ми розглянемо, зокрема, європейські механізми боротьби з корупцією, а також окреслимо конкретні проблеми та досягнення окремих країн. Метою статті є виявлення найефективніших заходів, впроваджених на практиці, та надання рекомендацій щодо можливих шляхів вдосконалення антикорупційних політики у регіоні, що допоможе зрозуміти, як антикорупційні механізми застосовуються в різних країнах та обрати модель для подальших змін в Україні.

Ключові слова: Європейський Союз, корупція в ЄС, правове регулювання, антикорупційні стратегії, законодавчі заходи, ефективність антикорупційної політики.

Onishchik Yuriy Vitaliyovich Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Private and Public Law, Kyiv National University of Technologies and Design, 2 Mala Shyianovska (Nemirovich-Danchenko) St., Kyiv, 01011, tel.: (044) 256-29-98, <https://orcid.org/0000-0003-3355-3392>

Koval Olga Mykolaivna Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Private and Public Law, Kyiv National University of Technologies and Design, 2 Mala Shyianovska (Nemirovich-Danchenko) St., Kyiv, 01011, tel.: (044) 256-29-98, <https://orcid.org/0000-0003-1509-7258>

SOME ISSUES OF LEGAL REGULATION OF THE FIGHT AGAINST CORRUPTION IN EUROPEAN UNION COUNTRIES

Abstract. The article explores the issue of corruption in the EU, reviewing the legal mechanisms employed to prevent and control it. A comparative analysis is conducted on anti-corruption strategies in countries such as Romania, Italy, Sweden, Denmark, Poland, and Finland, with the aim of determining the key factors contributing to their success or failure.

Despite significant efforts expended on combatting corruption at various levels of government, corruption remains a persistent phenomenon, undermining administrative efficiency, economic development, and citizens' trust in state institutions. The European Union, a union of 27 countries with diverse historical, cultural, and political conditions, provides a unique platform for the study of corruption and mechanisms for its eradication. Examining parallels between different countries can aid in identifying the most effective methodologies and

pinpoint optimal practices for implementation in diverse contexts. The current relevance of the corruption topic is escalating given the EU's recognised role as a global leader in shaping standards and regulations in various areas, including anti-corruption measures. The EU's strategies and practical actions often shape the direction of anti-corruption efforts in other regions of the world. The growing international attention to the issue of corruption, reflected in, among other things, the UN's sustainable development goals, underlines the necessity for further research into this issue.

The objective of this article is to analyse the legal regulation of anti-corruption activities in EU countries. We will examine, in particular, pan-European mechanisms for combating corruption, as well as outline the specific challenges and achievements of individual countries. Our goal is to determine the most effective measures implemented in practice and provide recommendations on possible ways to improve anti-corruption policy in the region. We will focus on the specific challenges and successes in combating corruption in several selected EU countries. This will help illustrate how anti-corruption mechanisms are applied in different contexts.

Keywords: European Union, EU corruption, legal regulation, anti-corruption strategies, legislative measures, effectiveness of anti-corruption policy.

Постановка проблеми. У нашому взаємозалежному світі корупція викликає дедалі більше занепокоєння громадянського суспільства, урядів і бізнесу. З одного боку, ЄС, який складається із низки країн, має високий рівень єдності у законодавстві та практиці боротьби з корупцією. З іншого боку, кожна з країн-членів має власну історію, культуру та систему управління, які суттєво впливають на рівень та форми корупційних явищ. Корупція шкідливе та негативне явище, воно вважається серйозним викликом для усіх країн, без винятку, незалежно від ступеня їхнього економічного та політичного розвитку. Будучи один з найбільш інтегрованих регіонів світу, Європейський Союз також не став винятком впливу корупційних схем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню даного питання присвячені наступні праці відомих іноземних юристів-вчених: «Механізми Управління» Джеймса Кью Вілсона, «Чому нації зазнають поразки: витоки влади, процвітання та бідності» Дарон Асемоглу та Джеймс А. Робінсон, «Корупція та уряд: причини, наслідки та реформи» Сьюзан Роуз-Акерман, «Добре управління для некомерційних організацій: розробка принципів та політик для ефективного правління» Фредеріка Л. Лафліна та Роберта С. Андрінга, «Боротьба з корупцією, заохочення етики: практичний посібник з етики управління» Вільяма Дж. Ріггса та Розамунд М. Томаса.

Мета статті проаналізувати основні принципи, методи та інструменти правового регулювання та ефективної боротьби з корупцією в Європейському Союзі.

Виклад основного матеріалу. За даними Transparency International [1] деякі країни ЄС досі стикаються з корупцією. У країнах, які нещодавно приєдналися до ЄС, такі як Болгарія та Румунія, рівень корупції досить високий. Водночас, інші (давніші) країни ЄС, такі як Данія та Фінляндія, вважаються одними з найменш корумпованих країн світу. Однак, навіть в цих країнах, корупція є проблемою. Наприклад, в скандалі з компанією Danske Bank у Данії в 2018 році було викрито величезні схеми відмивання грошей, що показало, що навіть у країнах з низьким рівнем корупції можуть виникати серйозні проблеми [2]. Що цікаво скандал повторно виник у 2022 році. Аналогічно за «відмивання» грошей на користь російським активам, а також незаконно отриманих доходів через світові фінансові системи. Банк визнав себе винним і має сплатити компенсацію.

Складна проблема корупції охоплює різні чинники, включаючи суспільство, економіку та політику, що зрештою призводить до негативного впливу на основні права людини. Наслідки такого впливу йдуть далеко за межі окремих осіб, створюючи значну загрозу національній безпеці та розвитку демократії. На жаль, корупція є повсюдним, не оминувши жодну країну світу.

Боротьба з корупцією в країнах ЄС регулюється на різних рівнях. Конвенція ООН (2003 рік) стала першою всеосяжною конвенцією проти корупції та досі не втрачає актуальності. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (1999 рік): Ратифікована більшістю країн ЄС (ETS 173), вона визначає кримінальну відповідальність за корупційні злочини. Прийняття Комітетом міністрів Ради Європи Комітетом міністрів у листопаді 1996 року Резолюція № 1 була прийнята під час 21-ї Конференції міністрів юстиції європейських країн у 1997 році. Сторони закликали до швидкої імплементації конвенції про кримінальну відповідальність, спрямованої на визначення корупційних діянь як кримінальних злочинів. Вони також наголосили на необхідності посилення співпраці у розслідуванні корупційних справ.

14 грудня 1960 року набув чинності Паризький договір, який створив Організацію економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). З моменту заснування ОЕСР докладає значних зусиль для координації глобальної боротьби з транскордонною корупцією. У 1994 році члени ОЕСР зібралися разом, щоб видати свої перші рекомендації щодо запобігання хабарництву в міжнародних ділових операціях. Вирішальним моментом для кампанії ОЕСР проти корупції стався 1999 рік із запровадженням Конвенції про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародній торгівлі. Ця угода передбачає кримінальну відповідальність за корупцію в сфері міжнародних комерційних операцій, включаючи відмивання грошей. Контроль за дотриманням положень Конвенції здійснює Робоча група ОЕСР.

Група держав (GRECO) що займається боротьбою з корупцією, заснована 1999 році GRECO стала наглядовим органом за дотриманням

антикорупційних стандартів. Її головна мета – сприяти спроможності та ефективності членів організації у боротьбі з корупцією, використовуючи механізм взаємної оцінки та тиску з боку колег. Варто зазначити, що членство в організації не обмежується лише європейськими країнами, оскільки до неї входять 48 європейських країн, а також Сполучені Штати Америки. Можна припустити, що роль GRECO виходить далеко за межі регіональних кордонів. У січні 2006 року Україна приєдналася до GRECO, ставши її 40-м членом.

Окрім того кожна країна ЄС має власне національне законодавство, яке регулює боротьбу з корупцією. Наприклад Франція має Закон «Sapin II», що введений у 2016 році, спрямований на посилення прозорості та модернізацію економічної діяльності. Німеччина: Федеральний закон проти корупції, який регулює кримінальну відповідальність за корупційні діяння.

Механізми боротьби з корупцією в ЄС. Європейський Союз вживає комплексний набір засобів для боротьби з корупцією, який охоплює законодавчі та політичні ініціативи, регулюючі органи, навчальні програми та механізми нагляду та відповідальності. Серед цих заходів, ЄС втілює у життя численні директиви та регуляції, націлені на запобігання корупції. Ці правові документи включають Директиву, спрямовану на протидію корупції в приватному секторі, Директиву з протидії відмиванню грошей, а також норми, які регулюють боротьбу з корупцією в межах фінансових та бюджетних дій ЄС.

Одним з ключових законодавчих актів у боротьбі з корупцією є Директива про боротьбу з відмиванням грошей, яка встановлює заходи для перешкоджання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів чи фінансування терористичних дій. Ця директива була переглянута та змінена кілька разів, з останніми доповненнями. ЄС створив Офіс боротьби з корупцією (OLAF), на який покладається обов'язок проводити розслідування щодо корупції та шахрайства щодо бюджету ЄС. Крім того, Європейська прокуратура (EPPO) була створена для боротьби зі злочинами, що шкодять фінансовим інтересам ЄС. Для освітніх заходів регулярно розробляється низка тренінгових програм для державних службовців і загалом зацікавлених сторін, щоб покращити навички виявляти та запобігати корупції на місцях.

ЄС підтримує прозорість та відповідальність у державному управлінні за допомогою спеціальних систем, таких як Європейський портал даних, який надає доступ до інформації про витрати ЄС. Ефективність цих механізмів може суттєво відрізнятись від країни до країни [3].

Важливо зазначити, що успіх у боротьбі з корупцією часто залежить не тільки від наявності добре прописаних законів та дієвих механізмів, але й від політичної волі, влади, загального розвитку суспільства, культури прозорості та відповідальності. Без цих складових, навіть найкращі антикорупційні механізми можуть виявитися неефективними.

Специфічні виклики та успіхи у боротьбі з корупцією в окремих країнах ЄС.

Данія. Ця країна відома своєю високою прозорістю влади та низьким рівнем корупції. Завдяки ефективному законодавству, незалежним медіа, сильними механізмами відповідальності, а також культурі нульової толерантності до корупції. Однак, навіть в Данії є прикрі випадки корупції. Найкращий приклад згадана вище справа Danske Bank, де було виявлено велику схему відмивання грошей, показала, що жодна країна не є повністю застрахована від корупційних ризиків.

Румунія є прикладом країни, де боротьба з корупцією досі триває. Її Національне антикорупційне управління (DNA) проголошено одним з найефективніших антикорупційних органів у ЄС (хоча сам рівень корупції лишається доволі високим). DNA притягнуло до відповідальності численних високопоставлених чиновників, включаючи колишнього прем'єр-міністра. Проте країна все ще стикається з проблемами впливу корупції та тиску на антикорупційні органи [5]. Явище, що можна простежити також в Україні.

Іспанія загалом має низький рівень корупції, вона відома за декількома великими корупційними скандалами, що включали високопосадовців. Що викликало значні зміни в антикорупційному законодавстві та політиці країни. Було створено Національне агентство протидії корупції (ANAC), яке відповідає за контроль та нагляд за публічними закупівлями та запобіганню конфліктів інтересів. Крім того, були ухвалені закони, спрямовані на покращення прозорості та ефективності державних установ.

Болгарія. Як країна, що нещодавно приєдналася до ЄС продовжує боротися з високим рівнем корупції. Це гарно простежується у сферах земельних відносин та державних закупівель. Болгарія робить певні зміни в своє законодавство, але рівень корупції лишається відносно високим.

Італія має багаторічний досвід подолання корупції, особливо в рамках боротьби з організованою злочинністю. Однією з ключових ефективних стратегій є допомога «Пентиті», колишніх членів мафії, які співпрацюють з владою в обмін на зменшення покарання. Що дає уряду унікальний доступ до огляд мафії та полегшує виявлення та викорінення корупції. Але така стратегія має власні мінуси, особливо з точки зору правової етики [6]. Використання мафії підриває довіру громадян до державних органів, оскільки створює враження, що влада колаборує з кримінальними елементами. Тож не зважаючи на дієвість стратегії, до неї лишаються багато запитань.

Швеція має найнижчі показники корупції серед усіх країн світу. Основа її успіху, перш за все, це сильні демократичні традиції, високий рівень громадської довіри та транспарентність в урядових та корпоративних структурах. Швеція також активно залучає громадян до процесу виявлення корупції через системи «whistleblowing», де постраждалі від корупційних дій

можуть безпечно повідомляти про випадки корупції. Це, однак, не означає, що в країні немає проблем з корупцією, особливо в сфері зовнішньої торгівлі.

Польща демонструє, як антикорупційні заходи, визначені законом, на практиці можуть бути використані для політичних цілей. Центральне антикорупційне бюро (СВА) Польщі (створене в 2006 році) часто критикують за його політичні маніпуляції. Хоча СВА є незалежним органом, який працює під керівництвом Прем'єр-міністра Польщі та має основним обов'язком розкриття корупції.

Фінляндія – яскравий приклад країни з низьким рівнем корупції. Скандинавські країни загалом є взірцями соціально розвинутого, справедливого та демократичного суспільства. Фундамент успішності країни це добре розвинута культура довіри, прозорості та високі стандарти суспільної етики. Урядові дані є у відкритому доступі, що дозволяє громадськості та ЗМІ контролювати політику уряду. Фінляндія є членом ряду міжнародних організацій, таких як GRECO, які сприяють боротьбі з корупцією на міжнародному рівні [4].

Хоча ЄС вже досягли успіху у боротьбі з корупцією, межі досконалості не існує. Цифрове суспільство змінило правила гри. Усе більше подій відбувається в мережі та псевдо-реальності. Зважаючи на нові форми та методи корупції, особливу увагу слід приділити цифровій корупції та кіберзлочинності, яка з часом набирає все більше обертів.

З метою протидії корупції на всіх рівнях слід посилити ролі спільних наглядових органів і збільшити фінансування антикорупційних. Допомога громадському контролю та залучення громадян до процесу виявлення корупції є не менш значущим кроком для прозорості влади. Громадянське суспільство відіграє вирішальну роль у виявленні та висвітленні корупційних дій, забезпечуючи таким чином відкритість та прозорість державних органів. Громадські організації можуть виступати каталізаторами змін, контролюючи владну політику. ЗМІ може і має діяти як "четверта влада", виявляючи та розкриваючи корупційні схеми та зловживання. Інститут публічного осуду вже зарекомендував себе як доволі ефективний механізм впливу на політиків, бізнес та окремих громадян. Принаймні такий інститут добре показує себе в дії в Україні.

Значні реформи відбулися в нашій державі в період з 2014 по 2018 рік для боротьби з корупцією в економічній сфері. Зокрема, реформи газового сектору, які зменшили втрати уряду на корупційних схемах. Реформи зачепили систему управління ПАТ "Нафтогаз України", створили інвестиційне та правове підґрунтя, необхідне для функціонування повноцінного газового ринку на основі вільного, справедливого ціноутворення, та диверсифікації джерел імпорту.

Закриття податкових «ніш», які до того були пов'язані зі схемами, у яких фіктивні підприємства надавали схематичний кредит ПДВ іншим суб'єктам. Успішним було й введення електронного адміністрування ПДВ, автоматичне повернення ПДВ та спеціальна система моніторингу критеріїв ризику [7, С. 36, 37]. Реформа системи державних закупівель стала пріоритетною в економічній політиці України. Це, перш за все, прийняття закону що регулював державні закупівлі, запуск пілотного проекту з впровадження електронної системи державних закупівель ProZorro, та схвалення урядового законопроекту про державні закупівлі [7, 43-49]. Громадськість отримала доступ до інформації в діяльності з запобігання корупції. Чому посприяли створення порталу відкритих даних та доступ до великої кількості державних реєстрів [7, 51-57].

Однак, у спробах України боротися з корупцією досі спостерігаються ризики та недоліки. Серед них, зокрема, сповільнення процесу реформування, відсутність узгодженого планування подальших реформ, непостійність руху стосовно засобів і методів протидії корупції, зростання політичного впливу на антикорупційні органи та дискредитація їхньої роботи. Згадаємо і синдром «втоми від України», тобто частої та постійної уваги до проблем в нашій державі, що, як не парадоксально, викликає негативний ефект в європейському середовищі. Також, можна відзначити низьку ефективність роботи антикорупційних органів в середньостроковій перспективі, а також загальне розчарування громадськості в здатності уряду ефективно здолати корупцію.

Основні перешкоди для успіху антикорупційних реформ в Україні це не лише зазначені вище нюанси, але й також відсутність однозначно ефективних засобів боротьби з різними видами корупції, використання суспільної думки для політичних маніпуляцій, відсутність гарантій покарання для тих, хто вчиняє корупційні злочини, а також популізм серед політичних діячів. Корупція це не привід для піару, а проблема, що вимагає планомірного вирішення. У цій ситуації вкрай важливим є усвідомлення, що подолання корупції вимагає не лише значних та постійних зусиль, а й глибокого аналізу. Успіх реформ в Україні гарантований у довгостроковому вигляді, якщо будуть ухвалюватися непопулярні рішення, які є життєво важливі для нашої держави. Не варто й очікувати значного зменшення корупції одразу після приєднання України до ЄС. Навіть, якщо зниження рівня корумпованості це одна з вимог, що висувається Україні. Інтеграція законодавства займає тривалий час.

Україна досягла помітних успіхів у боротьбі з корупцією завдяки реформам, спрямованим на посилення прозорості влади. Попередньо економічна вигода від антикорупційних ініціатив складає близько 6% ВВП або 6 мільярдів доларів США[7]. Тим не менш, надмірне законодавче втручання у бізнес посилює корупцію.. В Україні протягом 2014-2017 років були вжиті заходи щодо дерегуляції, зокрема скорочення нормативних та регулюючих

вимог, спрощення адміністративних процедур та збільшення їх доступності як для громадян, так і для підприємницького сектору.

Згідно зі звітом Інституту економічних досліджень та консультування з політикою, Україна досягла значущого прогресу в боротьбі з корупцією через радикальну зміну правил гри на ринках державних закупівель та газу, вдосконалення адміністрування податків та впровадження публічного доступу до інформації [7].

Висновки. Підсумовуючи, правове регулювання боротьби з корупцією в країнах Європейського Союзу стикається з кількома викликами та проблемами. Хоча країни ЄС досягли значного успіху в боротьбі з корупцією, це явище, насправді, нікуди не зникло та навряд чи зникне у найближчому майбутньому. Як показує приклад з нещодавнім скандалом у банківській сфері. Боротьба з корупцією є ключовим аспектом забезпечення стабільності, справедливості та розвитку у Європейському Союзі.

Проблеми корупції, які спостерігаються в різних країнах Європейського Союзу, підкреслюють, що, незважаючи на реформи, існування незалежних органів, прозорості звітності перед суспільством, специфічні умови кожної держави вимагають індивідуальних підходів до боротьби. Оскільки корупція може мати різні форми, її викорінення вимагає гнучкості, новаторства та постійного аналізу.

Єдиний шлях це систематичні зміни, змінення законодавства, поліпшення механізмів відповідальності, посилення прозорості та громадського контролю, вдосконалення освітніх програм та підвищення обізнаності серед громадян, а також збільшення міжнародного співробітництва.

Важливо наголосити, що боротьба з корупцією не є завданням, яке можна вирішити швидко. Це тривалий процес, який потребує вивчення нових викликів, перегляду стратегій та змін. Вдала боротьба з корупцією має вирішальне значення для стабільності ЄС, його демократичної структури та здатності досягти своїх високих економічних амбіцій.

Література:

1. Global Corruption Barometer. *Transparency International*. URL: https://www.transparency.org/en/gcb?gclid=CjwKCAjwzo2mBhAUEiwAf7wjkvxHKG7Ng5b9BddhjPMZmETWR9119F2qmSx5VAfuEh3u130E8zBqDRoCSz8QAvD_BwE
2. Danske Bank зізнався у відмиванні грошей на користь росіян: виплатить \$2 мільярди штрафу. *Українська Правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/14/695005/>
3. Special Eurobarometer 470. October 2017. Corruption. Report. European Union, 2017. - 180 p.
4. Чередниченко О.Ю. Організаційно-економічний аспект використання досвіду створення та діяльності антикорупційних структур країн ЄС в роботі щодо запобігання та протидії корупції в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 58. С. 239-247.
5. Подолання корупції. Який досвід Україна може перейняти в Румунії? *Політика*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28800527.html>

6. В Італії один з найвищих рівнів корупції у Європі. *Українська Правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2012/10/23/340859/>

7. Ukraine's Fight Against Corruption: The Economic Front" and was prepared by the Institute for Economic Research and Policy Consulting. The report was commissioned by the National Reform Council of Ukraine. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/IER/2018/Anticorruption_Report_EN.pdf

8. Leslie Holmes Corruption: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2015. 143 с.

9. План дій для України на 2018-2021 рр. Ухвалено 21 лютого 2018 року Комітетом Міністрів Ради Європи 21.02. 2018 р. URL: <https://rm.coe.int/coe-action-plan-for-ukraine-2018-2021-ukr/1680925bec>

References:

1. Global Corruption Barometer. *Transparency International*. Retrieved from https://www.transparency.org/en/gcb?gclid=CjwKCAjwzo2mBhAUEiwAf7wjkvxHKG7Ng5b9BddhJP MZmETWR9119F2qmSx5VAfuEh3u130E8zBqDRoCSz8QAvD_BwE

2. Danske Bank ziznavsya u vidmyvanni hroshey na koryst' rosiyan: vyplatyt' \$2 milyardy shtrafu. *Ukrayins'ka Pravda*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/14/695005/> [in Ukrainian].

3. Special Eurobarometer 470. October 2017. Corruption. Report. European Union, 2017. 180 p.

4. Cherednychenko O.Yu. Orhanizatsiyno-ekonomichnyy aspekt vykorystannya dosvidu stvorennya ta diyal'nosti antykoruptsiynykh struktur krayin YES v roboti shchodo zapobihannya ta protidiyi koruptsiyi v Ukrayini. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*. 2017. Vyp. 58. S. 239-247 [in Ukrainian]

5. Podolannya koruptsiyi. Yakyy dosvid Ukrayina mozhe pereynyaty v Rumuniyi? *Polityka*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/28800527.html> [in Ukrainian]

6. V Italiyi ody z nayvyshchykh rivniv koruptsiyi u Yevropi. *Ukrayins'ka Pravda*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/news/2012/10/23/340859/> [in Ukrainian]

7. Ukraine's Fight Against Corruption: The Economic Front" and was prepared by the Institute for Economic Research and Policy Consulting. The report was commissioned by the National Reform Council of Ukraine. Retrieved from http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/IER/2018/Anticorruption_Report_EN.pdf

8. Leslie Holmes Corruption: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2015. 143 с.

9. Plan dii dlya Ukrayiny na 2018-2021 rr. Ukhvaleno 21 lyutoho 2018 roku Komitetom Ministriv Rady Yevropy 21.02. 2018 r. Retrieved from <https://rm.coe.int/coe-action-plan-for-ukraine-2018-2021-ukr/1680925bec> [in Ukrainian]

